

академічного статусу для *літературної критики*. На думку науковця, сьогодні в деяких регіональних літературознавчих спільнотах поняття “літературна критика” перебуває поза межами наукового літературознавства. Однак для того, щоб вивчити історичне сприйняття якогось образу в національній літературі, потрібно обов’язково орієнтуватися й на рецепцію сьогодення. Тому літературна критика постає формою першого схоплення нових естетичних тенденцій, коли історію цієї літератури поки що з об’єктивних причин неможливо написати (має минути час, тексти повинні пройти процес природного відбору для потраплення в канон), проте можливо говорити про компаративістичні дослідження, які мають охоплювати простір літературної критики. Отже, літературна критика в будь-якому разі є природною частиною академічного літературознавства й мусить мати статус окремої галузі (поряд із історією, теорією літератури та компаративістикою). Значну увагу в доповіді М. Шмелінга було присвячено й питанням перекладу, що наразі має бути предметом передовсім літературознавства (компаративістики) й вийти з лав лінгвістики. Принаймні дисертації з перекладознавства слід захищати не в річичі мовознавчих.

Під час XIX конгресу відбулась урочиста зміна керівного апарату МАК. Із 2010 до 2013 рр. МАК очолюватиме відомий компаративіст і дослідник скандинавських літератур проф. *Стівен Сандрап* (США). У його доповіді було зазначено, що в наш час актуалізовано містичні теми в новітньому мистецтві (літературі, кіно, малярстві). Для аналізу таких творів потрібні знання з релігієзнавства, культурології тощо. Узагалі, на думку науковця, ми живемо в час *пост-теорії*, коли потрібно знову повертатися до “онтології Слова” й не боятися написання слів із великої літери. Покоління Дерріда змусило переінакшити літературознавчий простір, показавши, що великі наративи – це замасковані й небезпечні простори. Проте сучасна компаративістика має повернутися до осмислення великих культурологічних проєктів.

Провідні науковці конгресу були одностайні в тому, що культурологія та літературна критика – це два кити новітньої компаративістики. Головне для компаративіста – знати передусім контекст, у якому існує відповідне літературно-естетичне явище: контекст історичний, соціальний, політичний, економічний, науково-технологічний. У доповідях почесних промовців конгресу йшлося і про те, що сьогодні у світовій естетиці відбувається повернення до неомодерних традицій (зокрема, сучасні художні тексти потребують знань із теорії контрапункту, з індійської поезики (дхвана, раса, аланкар) тощо). Ці проблеми розглядалися в доповіді проф. *Джейн Джасбір* (Індія).

Також одним із почесних промовців була письменниця *Герта Мюллер*, лауреатка Нобелівської премії з літератури 2009 р. (німецькомовна письменниця, яка народилася в Румунії). Її виступ під назвою “Перукар, волосся й король” мав есеїстично-філософське спрямування. Фактично це була сповідь про перші кроки у просторі літератури, про жажливі соціально-історичні колізії й диктатуру в Румунії).

Напрацювання цього конгресу, безперечно, мають увійти у світовий науковий досвід. Черговий XX конгрес Міжнародної асоціації компаративістики відбудеться влітку 2013 року в Парижі у стінах Університету Сорбони. Його тема: “Методологія компаративістичних досліджень”.

Дмитро Дроздовський
м. Київ

Отримано 30.08.2010 р.

ДО ЮВІЛЕЮ АНДРІЯ НІКОВСЬКОГО

23 червня 2010 року в Національному музеї літератури України в серії запланованих заходів до ювілею А.Ніковського (125 років від дня народження) відбулася презентація монографії Павлини Дунай “Андрій Ніковський: долаючи межі часу” (К.: Твім – інтер, 2009).

П. Дунай окреслила симптоматичну роль і поважне місце Андрія Ніковського в націєтворчому процесі в Україні протягом першої третини ХХ ст., його діяльність у різних галузях науки, культури та державотворення. Вона наголосила, що історико-літературні та літературно-критичні напрацювання А.Ніковського відтворювали дух доби, її пошуки та поривання й водночас означили новий етап українського письменства, репрезентуючи літературну класичну спадщину з погляду національної заангажованості естетичної думки, а модерні тексти – як певні естетичні феномени. Монографічне дослідження творчого спадку вченого в широкому контексті дало можливість не лише заповнити певну лауну в історії літератури, а й точніше вибудувати хроматичний ряд критиків і літературознавців тієї доби, означений у такій послідовності: С.Єфремов – “хатяни” – А.Ніковський – неокласики.

Як зазначив *Ю. Ковалів*, у монографії *П. Дунай* досліджено постать неабиякого масштабу й еволюційної складності. Адже А.Ніковський, поєднуючи аналітичне літературознавство з есеїстикою, зазнав дуже цікавої і знакової еволюції, яку авторка розглядає в широкому націокультурному контексті та порівняно з іншими відомими персоналіями (С.Єфремов, “хатяни”, неокласики). Унаслідок цього розширюється кут зору на саму епоху, зокрема – взаємозалежність традиціоналізму й модернізму та особливості інтерпретації їхніх текстів. Тому ця книжка має цікаві концептуальні засади й заслуговує на наукову увагу й розголос. Директор видавництва “Твім – інтер” *Т. Конончук* розповіла про концептуальні підходи

до вибору текстів видань, особливості видавничої праці над монографією про А.Ніковського та плани щодо публікації майбутніх книжок.

Н. Шумило наголосила на актуальності монографічного дослідження П. Дунай та гострій необхідності видання літературознавчих і літературно-критичних праць А.Ніковського, які донині залишаються незібраними й неопублікованими. Адже А.Ніковський належав до когорти вчених високої культури мислення, і йому насамперед була властива увага й толерантність у підходах до аналізованих текстів, а також, що досить важливо, оцінка літературних явищ із позиції історичної детермінованості. Його “голос” був дуже помітним і показовим у контексті доби. А тому ця монографія – ще один крок в опануванні культурних надбань нашого минулого.

М. Сулима зазначив, що монографія про життя і творчу та державницьку діяльність А.Ніковського завдяки широкому матеріалу, гарним ілюстраціям та цікавому викладу може бути перевидана в серії “Життя славетних”.

На своєрідності підходів, базованих, зокрема, на екзистенційній суголосності праці авторки над книжкою про А.Ніковського, наголосила *Л. Тарнашинська*. *Н. Лисенко-Єржиковська* зауважила, що завдяки монографії “Андрій Ніковський: долаючи межі часу” його постать стала ближчою для наших сучасників – науковців спеціалізованих фахівців та пересічних читачів. *В. Піскун* зробила акцент на тому, що дослідження про таку креативну особистість, як А.Ніковський, дає можливість укотре пересвідчитися у глибині та багатстві духовного коріння українців, що має бути акумульоване сьогодні. *С. Кіраль*, означивши точки перетину А.Ніковського із Т.Зіньківським, окреслив вагомість його літературознавчих і критичних праць у національному культурному контексті першої третини ХХ століття та актуальність наукових досліджень про цього вченого сьогодні.

Отримано 15.09.2010 р.

Світлана Селіверстова
м. Київ

Наші презентації

Микола Григорович Жулинський:

Біобібліографія до 70-річчя. – К.: ВД “Стилос”, 2010. – 176 с.

Покажчик відкривається вступною статтею члена-кореспондента НАНУ М. Сулими, де він говорить про вченого-літературознавця, політика, громадського діяча, директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України академіка М. Жулинського. Видання містить близько 1300 позицій, зокрема монографії, статті, рецензії, інтерв'ю, адже наукові праці ювіляра відображають усі етапи розвитку української літератури. У них він прагне показати неповторність кожного автора, розкрити його творчу лабораторію, досліджує джерела творчості, таїну художнього мислення і стилю.

До кола зацікавлень М. Жулинського ввійшли твори сучасних українських письменників, замовчуваних авторів – носіїв і творців українського державотворення, письменників діаспори. Він також постійно звертається до глобальних проблем культури, розмірковує про особливості світогляду Т. Шевченка й М. Гоголя, про їхнє місце в українській літературі в контексті світової тощо.

У розділі “Основні дати життя та діяльності вченого” йдеться про наукову, громадсько-політичну, науково-організаційну, видавничу сфери життя академіка М. Жулинського. До третього розділу ввійшов покажчик літератури про життя, творчість і діяльність ювіляра. Завершує книжку “Іменний покажчик” і “Список використаних матеріалів та літератури”.

С.С.